

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrlometodějská teologická
fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Charitativní a sociální práce

Pavλίna Palčíková

Příprava pěstounů na přechodnou dobu

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Hana Šlechtová, Ph.D.

2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a že jsem všechny použité zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci dne 26. 6. 2019

Pavλίna Palčíková

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Haně Šlechtové, Ph.D. Rovněž děkuji všem pěstounkám na přechodnou dobu, které se zúčastnily výzkumného šetření. Velké poděkování patří mé rodině a přátelům za celoživotní podporu.

Obsah

Úvod	6
1 Rodina	7
1.1 Definice rodiny	7
1.2 Funkce rodiny	8
1.3 Poruchy rodiny.....	8
1.3.1 Porucha biologicko-reprodukční funkce rodiny	9
1.3.2 Porucha ekonomicko-zabezpečovací funkce rodiny	9
1.3.3 Porucha emocionální funkce rodiny	9
1.3.4 Porucha sociálně-výchovná funkce rodiny	10
1.4 Dítě a jeho potřeby.....	11
1.5 Ohrožené dítě a syndrom CAN.....	12
2 Náhradní výchova v ČR.....	14
2.1 Svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče	14
2.2 Poručenství.....	15
2.3 Osvojení (Adopce).....	15
2.4 Pěstounská péče	15
3 Pěstounská péče na přechodnou dobu.....	17
3.1.1 Pěstoun na přechodnou dobu	17
3.1.2 Motivy zveřejněné.....	18
3.1.3 Motivy nezveřejněné.....	18
3.1.4 Motivy skryté	18
3.2 Co vše musí pěstoun na přechodnou dobu splnit.....	18
3.3 Přípravný kurz.....	19
3.4 Průběh PPPD.....	20

3.5	Finanční podpora pěstouna na přechodnou dobu	21
4	Metodologie výzkumu.....	22
4.1	Cíl výzkumu a výzkumné otázky.....	22
4.2	Metoda výzkumu	22
4.3	Technika sběru dat	23
4.4	Výzkumný vzorek.....	23
4.5	Popis sběru dat	24
5	Představení komunikačních partnerů	25
5.1	Komunikační partner č. 1.....	25
5.2	Komunikační partner č. 2.....	25
5.3	Komunikační partner č. 3.....	25
5.4	Komunikační partner č. 4.....	26
5.5	Komunikační partner č. 5.....	26
6	Analýza dat.....	27
6.1	Proces podání žádosti.....	27
6.2	Proces šetření v domácnosti.....	29
6.3	Přípravný kurz PPPD	31
7	Diskuze.....	35
	Závěr	37
	Bibliografický seznam	39
	Seznam obrázků.....	43
	Seznam zkratk a pojmů.....	44

Úvod

Problematika náhradní rodinné péče je v dnešní době velmi diskutované a medializované téma. Každé dítě nemá to štěstí vyrůstat v láskyplném a bezpečném prostředí, kde se bude zdravě vyvíjet. Rodiče nejsou vždy schopni si plnit své povinnosti vůči dítěti. Častým jevem je, že rodiče nezvládají vytvořit funkční rodinné zázemí a proto je třeba pro takové děti hledat optimální formu náhradní rodinné péče.

Bakalářská práce se věnuje jedné z forem náhradní rodinné péče a to konkrétně pěstounské péči na přechodnou dobu. Cílem práce je popsat a prozkoumat proces přípravy na roli pěstouna na přechodnou dobu a následná reflexe této přípravy samotnými pěstouny. Práce je rozdělena na teoretickou část a metodologii. V teoretické části se text práce zabývá vymezením základních pojmů. V první kapitole je definována rodina, její funkce a poruchy, dítě a jeho potřeby a je zde vysvětlen pojem ohrožené dítě a syndrom CAN. V druhé kapitole jsou popsány a stručně vysvětleny formy náhradní rodinné péče, které jsou v České republice stanoveny. Třetí kapitola je věnována pěstounské péči na přechodnou dobu. Konkrétně je popsáno, kdo je pěstoun, jaké motivy ho vedou k zapojení se do procesu pěstounské péče na přechodnou dobu, co musí splnit, průběh odborné přípravy a finanční podpora, kterou může pěstoun jakožto profesionál využít.

V metodologii je popsána metoda výzkumu a sběru dat. Tato část je zaměřena na vyhodnocení získaných informací, vzhledem k cíli práce pomocí kvantitativního výzkumu, konkrétně pomocí polo-strukturovaných rozhovorů s pěstouny na přechodnou dobu, kteří prošli procesem příprav a jsou evidováni v seznamu osob pro pěstounskou péči na přechodnou dobu.

1 Rodina

Bakalářská práce je zaměřena na téma příprava pěstounů na přechodnou dobu. Proto je v první kapitole definována rodina, její funkce, poruchy a nelze opomenout pojem dítě, potřeby a jeho ohrožení. S tématem práce to úzce souvisí.

1.1 Definice rodiny

Vymezit pojem rodina je náročné, protože je definovaná z různých vědních disciplín a na základě mnoha aspektů (vztahy, komunikace, role apod.) Mnoho autorů se zasloužilo o několik definic.

Obecně se rodina vymezuje jako *„nejdůležitější společenská skupina a instituce, která je základním článkem sociální struktury i základní ekonomickou jednotkou a jejímiž hlavními funkcemi je reprodukce trvání lidského biologického druhu a výchova, respektive socializace potomstva, ale i přenos kulturních vzorů a zachování kontinuity kulturního vývoje“* (Maříková, Petrušek, Vodáková, 1996, s. 940).

Giddens (1999, s. 156) definoval rodinu jako *„skupinu osob přímo spjatých příbuzenskými vztahy, jejichž dospělí členové jsou odpovědní za výchovu dětí.“*

Rodina slouží jako skupina mezi jedincem a společností. Primární funkce rodiny spočívá v tom, že od narození ovlivňuje vývoj jedince a vytváření citových vazeb dítěte. Člověk si odnáší do života základní pojetí citů, modely chování jako své vlastní dispozice nebo sklony. Mezi zprostředkující funkci rodiny patří získávání základních hodnot, pomocí kterých se připravujeme na společenský život (Jedlička, 2004, s. 38).

Matějček (1992, s. 34-35) mluví o rodině jako o systému. Prvky tohoto systému jsou lidé ve vzájemných interakcích a vztazích, kdy chování jednoho jedince ovlivňuje ostatní. Dojde-li k narušení, projeví se to ve funkci celé rodiny. Rodina jako systém je zapojena i do širšího společenství (příbuzní, přátelé, sousedi apod.).

Rodinu lze rozdělit 3 způsoby. Na primární, do níž se dítě narodí a vyrůstá v ní. Prorekreační je založená sňatkem nebo narozením dítěte. Rozšířená se skládá z více generací, které spolu žijí v jedné domácnosti. (Jandourek, 2001, s. 206-207).

1.2 Funkce rodiny

Funkce rodiny se neustále mění a vyvíjí. To co bylo základem funkční rodiny v minulém století, neznamená, že platí i pro dnešní dobu. Funkce rodiny se mění dle vývoje společnosti. Mezi základní funkce rodiny patří uspokojení základních psychických potřeb dítěte. Jde o potřebu přísunu podnětů z okolí, smyslného světa, životní jistoty, vlastní společenské hodnoty a potřebu otevřené budoucnosti (Matějček, 1994, s. 25-26).

Dle Máchové (1974, s. 43-54) můžeme rozdělit funkce rodiny. Tyto funkce jsou biologické, ekonomické, emocionální a výchovné. Funkce biologická má celospolečenský význam a zahrnuje sexuální život partnerů a reprodukci. Funkce ekonomická je materiálně zabezpečovací. Pokud budeme hovořit o funkci emocionální, ta má důležitý význam, protože velmi ovlivňuje rozvíjení emocionality. Vzniká mezi manželi, mezi rodičem a dítětem nebo mezi sourozenci. Naopak funkce výchovná je dnes velkou součástí školy či dalších institucí.

1.3 Poruchy rodiny

Pokud rodina dostatečně neplní některé základní funkce, považuje se za rodinu s poruchou. Jedná se o to, že jeden nebo více členů rodiny není schopen zabezpečit základní rodinné funkce. Pokud dojde u rodiny k poruchám funkcí rodiny, je nutné takovou situaci řešit. Chceme-li najít poruchu rodiny, musíme hledat její příčinu, která vedla k jejímu vzniku. Vždy se zkoumá rodina jako celek, neposuzují se jednotlivci. Jednoduché je stanovit diagnózu u rodiny, která ve vztahu k dítěti nebo dětem není schopna plnit hlavní funkce. Ovšem tam, kde si rodiče nepřipouští poruchu nebo není, až tak zjevná je těžké diagnostikovat i pro odborníka (Dunovský, 1986).

Dunovský (1986) rozdělil hlavní příčiny do 3 oblastí. Nazývá je objektivní, subjektivní a smíšené. Objektivní jsou na vůli rodičů nezávislé (např. nezaměstnanost, nemoc, úmrtí, válka, invalidita). Oproti tomu subjektivní jsou na vůli rodičů závislé (např. neochota pečovat o dítě, nezralost rodičů a neschopnost přijmout společenské normy). Poslední oblast příčin jsou nazývány jako příčiny smíšené. A ty jsou kombinací objektivních a subjektivních příčin. Dunovský (1986) dále rozčleňuje poruchy funkce

rodiny do následujících kategorií. A těmi jsou biologicko-reprodukční (1), Ekonomicko-zabezpečovací (2), emocionální (3) a sociálně-výchovná (4).

1.3.1 Porucha biologicko-reprodukční funkce rodiny

Dunovský (1986, s. 13) uvádí to, že se z nějakého důvodu děti v rodině nenarodí nebo se rodí, ale poškozené. Děti se do rodiny nenarodí z mnoha důvodů. Například to nedovoluje zdravotní stav nebo partneři děti nechtějí. To může souviset s typem osobnosti, ekonomickou situací aj. Problémem je také pokud se děti rodí do rodiny, kde jsou nepříznivé životní problémy nebo jsou rodiče nějakým způsobem zdravotně omezeni. Případně je v rodině velký počet dětí, které rodiče nezvládají. Tato funkce souvisí s další funkcí, protože počtem dětí se zvyšují také náklady na zabezpečení rodiny.

1.3.2 Porucha ekonomicko-zabezpečovací funkce rodiny

Tato porucha se netýká pouze materiálního zabezpečení, ale hlavně oblasti sociální jistoty rodiny. Je způsobena tím, že se rodiče nechtějí nebo nemohou zapojit do výrobního procesu společnosti a tím sobě a své rodině zabezpečit základní životní úroveň (Dunovský, 1986, s. 14).

1.3.3 Porucha emocionální funkce rodiny

Jedná se o funkci velmi významnou a je většinou průvodním jevem všech poruch rodin. Pokud dojde k poruše emocionality, neexistuje instituce, která by ji mohla nahradit. V dnešní době jsou na rodiče kladeny vysoké nároky a to je přímo spojené s emocionalitou v rodině. Například pokud zakládá rodinu mladý a nevyzrálý pár příliš brzy, mohou jen těžko dostatečně plnit emocionální funkci. Ohrožení dítěte nastává, pokud se rodiče dostatečně nezajímají o své dítě a je narušená klidná a vyrovnaná rodinná atmosféra. Dítě tak ztrácí pocit bezpečí, jistoty a citového zázemí (Dunovský, 1986, s. 15).

1.3.4 Porucha sociálně-výchovná funkce rodiny

Poslední poruchou dle Dunovského (1986, s. 16-22) je ve vztahu k dítěti nejdůležitější. Jedná se o situace, kdy rodiče nejeví o dítě zájem a neposkytují mu dostatečnou péči. Dochází k zanedbávání a někdy i opuštění dítěte. Náš právní systém umožňuje rodičům vzdát se dobrovolně dítěte tzv. zbavit se rodičovských práv.

Další situací je až nadměrná péče o dítě. Většinou se jedná o starší rodiče nebo vysoce ambiciózní. Případně pokud se v rodině nachází pouze jedno dítě. Výsledkem jsou pak různé poruchy spojené se sociální adaptací (Dunovský, 1986).

Poruchu sociálně-výchovné funkce vztahuje Dunovský (1986) především k nezájmu rodičů o dítě a to ze tří důvodů. Prvním z nich je, že se rodiče o dítě nemohou starat, to může být zapříčiněno špatnými přírodními podmínkami, přírodními katastrofami, válkou, epidemií, nezaměstnaností aj. Také se může jednat o poruchu fungování rodinného systému (velký počet dětí, smrt člena rodiny). Další nastává, když se rodiče o své dítě nedovedou postarat, protože nejsou schopni zabezpečit svým dětem základní potřeby a zdravý vývoj a výchovu. Příčina je většinou v nezralosti rodičů, narození dítěte mimo manželství, rozvodu manželství, dítěte s handicapem. Zájem rodičů o dítě se pak velmi různí, buď je nadměrný, formální nebo vyústí v nezájem. Posledním důvodem mohou být rodiče, kteří se nechtějí starat a plnit si svou rodičovskou roli, která od nich společnost a dítě očekává. Většinou zde hraje role poruchy osobnosti rodiče. Ti si důsledky svého chování nemusejí uvědomovat. Například se může jednat o maladaptaci, disharmonický vývoj nebo různé typy psychopatie rodiče.

Z výše uvedeného vyplývá, že musí být rodič vůči svému dítěti aktivní, jevit o něj zájem, vést ho a věnovat se mu do takové míry, aby měl dostatečný prostor se vyvíjet a formulovat svou identitu. Pokud však nezájem rodiče o dítě dovrší velký intenzity, kdy je prospěch dítěte ohrožován a poškozován vývoj, musí být dítě z takové rodiny vyjmut. Pokud nedojde ke zlepšení a dítě ztratí svou biologickou rodinu, je důležité, aby získalo co nejrychleji rodinu náhradní.

1.4 Dítě a jeho potřeby

Průcha (2008, s. 46) definuje dítě jako lidského jedince „v životní fázi od narození do období adolescence“. Někteří odborníci považují dítě i v prenatálním období vývoje člověka. V našem právním systému je dítě každá osoba, mladší osmnácti let, pokud není zákonem stanoveno jinak.

Domnívám se, že každý má své potřeby a mezi základní požadavky na péči o dítě je považováno uspokojování potřeb dítěte. Po narození je každý z nás závislý na jiné osobě, protože není schopen se o sebe postarat sám. I když se s vývojem dítěte mění potřeby, některé zůstávají stejné a je potřeba je naplňovat, aby nedošlo k narušení vývoje.

Základní rozdělení lidských potřeb tvoří rozdělení podle amerického psychologa Abrahama Harolda Maslowa. Ten v roce 1943 v knize *Motivace a osobnost* rozdělil potřeby na pět úrovní, jež tvoří pyramidu. Na nejnižším stupni jsou nejzákladnější potřeby, které člověk potřebuje k přežití. Tedy potřeby fyziologické. Pokud jsou tyto potřeby naplňovány, člověk začíná cítit potřebu naplňovat potřeby na vyšším stupni. (viz. obr. 1) (Plháková, 2004).

Obrázek 1: Maslowova pyramida potřeb (Plháková, 2004)

Dunovský (1999, s. 49-53) dělí základní potřeby dítěte na biologické (1), psychické (2) a sociální (3). Do biologických potřeb řadí potřebu potravy, tepla, čistoty, adekvátní stimulace, potřeba optimální nebo alespoň uspokojivé péče, potřeba dítěte zdravě se vyvíjet. Mezi psychické potřeby řadí potřebu dostatečného přívodu podnětů,

potřebu smysluplnosti světa (stabilní, pozitivně laděné rodinné prostředí, posilující žádoucí chování dítěte), potřebu jistoty (citové vztahy dítěte k dospělým, zejména k matce), potřebu vědomí vlastní identity (podle toho, jak ho ostatní přijímají), potřeba otevřené budoucnosti. Poslední potřeby jsou sociální a ty tvoří potřeba lásky a bezpečí, potřeba přijetí dítěte (akceptovat dítě takové, jaké je), potřeba identifikace s ním, potřeba zabezpečení všech možností pro rozvinutí jeho sil a schopností (naučit ho překonávat obtíže), potřeba osvojit si od raného dětství zdravý životní styl.

Dle Matějčka (1994, s. 16-17) je pro dítě nejvýznamnější potřeba životní jistoty. Tuto potřebu má vytvořit rodina, která má vytvořit bezpečí, jistotu a tím si dítě vytváří svou jistotu neboli sebejistotu. K psychické deprivaci dochází, pokud nejsou tyto psychické potřeby naplňovány.

Šest základních životních potřeb definoval Robbins (1996, s. 110-114) podle čtyř druhů zkušeností. Ty se rozlišují podle toho, zdali jsou pro jednotlivce a jeho okolí dobré nebo ne. Důležitá je jistota/komfort, protože každý potřebuje jistotu k nabití prožitku. Naopak Nejistotu/rozmanitost potřebuje člověk, aby se cítil živý. Dále každý potřebuje cítit, že jeho život má důvod a význam. Propojení/láska zahrnuje pocit spojení s lidmi, se kterými chce sdílet lásku. Jednou ze dvou základních životních potřeb je růst. Poslední potřebou je přispění, kdy všichni mají potřebu se překonávat a žít život, který slouží vyššímu dobru.

Za dítě nese zodpovědnost rodič. Pokud nejsou rodiče schopni zvládnout základní požadavky na péči a ochranu dítěte, stává se dítě ohrožené.

1.5 Ohrožené dítě a syndrom CAN

Pojem ohrožené dítě vychází z anglického výrazu „child at risk“. Dítě se dostává do takové situace tehdy, kdy je ohrožen jeho život nebo zdraví a to zcela nedobrovolně. Pokud se jeví rodina jakkoliv dysfunkční, nachází se v ní ohrožené dítě Vágnerová (2008).

Dunovský a Eggers (1999, s. 120) považují ohrožené děti za takové, kdy se jejich životní podmínky odchýlily natolik od normálu, že mohou poškozovat jejich vývoj a začlenění do společnosti.

V posledních letech se definoval pojem syndrom CAN. Ten vychází z anglického „Child Abuse and Neglect“ a jedná se o „jakékoliv nenáhodné, preventabilní, vědomé (případně i nevědomé) jednání rodiče, vychovatele anebo jiné osoby vůči dítěti, jež je v dané společnosti nepřijatelné nebo odmítané a jež poškozuje tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte, popřípadě způsobuje jeho smrt“ (Dunovský, J., Dytrych, Z., Matějček, Z., 1995, s. 24).

Vágnerová (2004, s. 593) uvádí, že jde o „poškození tělesného, duševního i společenského stavu a vývoje dítěte, které vznikne v důsledku jakéhokoli nenáhodného jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby, jež je v dané společnosti hodnoceno jako nepřijatelné“.

2 Náhradní výchova v ČR

Za každé dítě zodpovídá zákonný zástupce, většinou se jedná o rodiče. Pokud rodič nějakým způsobem selže, musí hájit nejlepší zájmy dítěte někdo jiný. Sociální pracovníci, lékaři, psychologové, pracovníci dětských domovů a další pomáhají ohroženým nebo opuštěným dětem. Snaží se jim najít nový domov, bezpečné zázemí, kde se mohou cítit bezpečně a vyvíjet se. V České republice existují dva druhy náhradní výchovy. A to náhradní rodinná péče a ústavní péče. Pokud hovoříme o ústavní péči, jedná se o péči v zařízeních, kde je dítě svěřeno rodičem nebo rozhodnutím soudu. Příkladem takových zařízení jsou kojenecké ústavy, dětská centra, dětské domovy, diagnostické ústavy nebo domovy pro osoby se zdravotním postižením (Bubleová et. al., 2011).

Do náhradní rodinné péče lze dítě svěřit pouze rozhodnutím soudu a to do péče fyzické osoby. Cílem takové péče je zajistit dítěti prostředí ve kterém se může cítit bezpečně a bude se rozvíjet. V České republice rozlišujeme několik forem náhradní rodinné péče (dále jen NRP) a to svěřením dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče (1), poručenství (2), osvojení (3) a pěstounská péče (4) (Bubleová et. al., 2011).

Díky všem formám NRP získávají děti ve špatné životní situaci možnost vyrůstat ve funkční rodině, která má z hlediska zdravého vývoje nezastupitelný význam. Prostor rodiny dokáže dítěti uspokojovat jeho základní potřeby (Biologické, psychologické a sociální) tak aby mělo pocit bezpečí a jistoty. (Hortová, 2003, s. 2)

2.1 Svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče

Tuto formu NRP upravuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 953–957. Dítě se svěřuje do péče osoby, která je s ním příbuzná či jinak blízká. O tomto rozhoduje soud, který také určuje práva a povinnosti pečující osoby a výživné. S tím pak nakládá pečující osoba dle zájmů a potřeb dítěte. Na tuto formu NRP se nevztahují žádné dávky a pokud není možné rodičům stanovit výživné, není možné dítě do takové formy péče svěřit (MPSV, Formy náhradní rodinné péče, [online]).

2.2 Poručenství

Pokud poručník zastupuje rodiče v celé zodpovědnosti a řádně pečuje o dítě, nastupuje na místo rodičů v plném rozsahu. Poručník dítě vychovává, zastupuje a spravuje jeho majetek místo rodičů. Tato forma NRP je využívána v situacích, kdy oba rodiče dítěte zemřeli, jsou zbaveni rodičovské zodpovědnosti nebo nemají způsobilost k právním úkonům. Poručník má svá práva a povinnosti podobně jako pěstoun. Je s ním uzavřena dohoda o výkonu pěstounské péče a podléhá pravidelnému dozoru (MPSV, Formy náhradní rodinné péče, [online]).

2.3 Osvojení (Adopce)

Tato forma se týká dětí, které jsou tzv. právně volné. Jedná se o situace, kdy se rodiče vzdají dítěte hned po narození a uplyne-li ochranná lhůta, která trvá šest týdnů. Nebo uplyne tzv. kvalifikovaná doba. Ta trvá u novorozenců dva měsíce a u starších dětí šest měsíců. Tímto jsou tedy děti právně uvolněny a rozhodnutím soudu dochází k nabídnutí žadatelům o adopci. Dochází taktéž k výmazu biologických rodičů z rodného listu. Dítě je tedy dítětem u nových rodičů se vším všudy (Zezulová, 2012, s. 15-17).

O osvojení rozhoduje soud, na základě žádosti osvojitele. Tomuto kroku předchází doba, kdy je dítě v péči budoucího osvojitele a zjišťuje se, zda se mezi nimi vytvořil vztah (Bubleová, 2014, s. 42).

2.4 Pěstounská péče

Na rozdíl od osvojení je pěstounská péče volnější formou NRP. Zde nezaniká vztah s biologickou rodinou. Pokud mají rodiče zájem, soud stanoví návštěvy a rodiče se mohou s dítětem vídat. Tato forma péče může probíhat individuálně v rodině nebo skupinově v SOS vesničkách a jiných zařízeních. Do této formy NRP se dostávají většinou starší děti nebo zdravotně znevýhodněné. Pěstounská péče má dvě podoby a to buď na dlouhodobou anebo přechodnou dobu (Zezulová, 2012, s. 15-20).

V případě této formy NRP zůstává rodičům odpovědnost s výjimkou práv a povinností, které vymezuje zákon pro pěstouna. Soud, může vymezit práva a povinnosti

i nad rámec zákona a to buď v průběhu, nebo kdykoliv. K tomu dochází v situacích, kdy se pěstoun bude domnívat, že rozhodnutí rodiče není v zájmu dítěte. (Cilečková, 2014, s. 68-69)

Pěstouni procházejí složitým procesem příprav a jsou prověřováni mnoha odborníky. Uzavírají dohodu o výkonu pěstounské péče s obecním úřadem, obecním úřadem s rozšířenou působností, krajským úřadem nebo pověřenou osobou. Pěstouni zastupují dítě v běžných věcech, ale nemají vyživovací povinnost vůči dítěti. Ovšem mají možnost využít dávek pěstounské péče. Pěstounská péče zaniká ze dvou důvodů. Ze závažných důvodů a to pouze na základě rozhodnutí soudu nebo dovršením zletilosti dítěte (Bubleová, 2014).

3 Pěstounská péče na přechodnou dobu

V roce 2006 vstoupila v platnost novela Zákona o sociálně-právní pomoci dětem, kde je přesněji popsána možnost umísťovat děti do pěstounské péče na přechodnou dobu (dále jen PPPD). Do takové formy NRS jsou svěřovány děti, které náhle nemohou ze závažných důvodů, zůstat ve své rodině (Motejl, 2007, s. 84).

Jedná se o dočasnou péči o děti, kde je velká pravděpodobnost návratu do biologické rodiny nebo dlouhodobé NRP. Je vytvořena zvláštní evidence pěstounů, kterým je dítě na žádost Orgánu sociálně právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) svěřeno na přechodnou dobu. Tato doba může trvat maximálně jeden rok. Rodič tak má dostatek času vyřešit svou nepříznivou situaci a získat dítě zpět do své péče (Náhradní rodina, Pěstounská péče na přechodnou dobu [online]).

Bubleová (2014, s. 41) uvádí, že *„účelem institutu rodinné péče na přechodnou dobu je zejména poskytnout rodičům čas, aby si mohli upravit své poměry tak, aby byli znovu schopni převzít dítě do své péče. Jedná se tedy o institut krizový a pouze přechodný“*.

Zezulová (2012, s. 174-176) ve své knize „Pěstounská péče a adopce“ popisuje PPPD jako formu prevence citové deprivace, která respektuje práva rodičů, přitom umožňuje vytvářet specifika citového příklonu a pocitu bezpečného světa.

3.1.1 Pěstoun na přechodnou dobu

„Pěstouny na přechodnou dobu je třeba považovat za profesionály, kteří poskytují velmi specifickou službu dítěti a jeho rodině“ (Pazlarová, 2016, s. 155).

Musí spolupracovat s mnoha odborníky. Například lékaři, pracovníky OSPOD, biologickými rodiči aj. Děti, které přichází do PPPD často zažily nějaké trauma a je potřeba jim vytvořit co nejklidnější prostředí (Pazlarová, 2016).

„Pěstounem se může stát jednotlivec, manželé nebo partneři, kteří vyhovují zákonem stanoveným podmínkám. Hlavní motivací pěstouna musí být poskytnutí pomoci, péče a zázemí dítěte“. (Dobrá rodina, Kdo se může stát pěstounem, [online]).

Důležitým momentem rozhodnutí, zda se stát pěstounem je motivace. Škoviera (2007, s. 67) uvádí, že „za správné se považuje, pokud je motivace identifikovatelná a realistická a není vázaná na osobní, osobnostní handicap“.

(Škovier, 2007) rozdělil tři druhy motivací, které jsou společné jak pro dlouhodobé, tak i přechodné pěstouny. Jedná se o motivy zveřejněné (1), nezveřejněné (2) a skryté (3).

3.1.2 Motivy zveřejněné

Do těchto motivů se zahrnuje altruistický motiv, kde je ochota a snaha pomoci někomu, kdo to potřebuje. Profesionální motiv, kdy je žadatel přesvědčen, že dětem rozumí právě on nejlépe. Emocionální motiv zahrnuje pozitivní vztah a lásku k dětem. Do těchto motivů může spadat i fakt, že rodina má jen jednu dítě a chce poskytnout péči i dalšímu dítěti nebo nahrazuje prázdné místo po vlastních dětech. (Škovier, 2007).

3.1.3 Motivy nezveřejněné

Jsou motivy, které na první pohled nejsou patrné. Jedná se o vylepšení společenského statusu, protože z hlediska morálních hodnot je pomáhající profese uznávanou. Může se zde zařadit i motiv získání stálého příjmu a možnost trávit volný čas smysluplně (Škovier, 2007).

3.1.4 Motivy skryté

Zde patří touha si něco dokázat. Napravit neúspěšné rodičovství u vlastních dětí, náprava chyb nebo řešení partnerské krize. Zde má dítě sloužit jako nový element, který má nefungující vztah vylepšit. Psychopatologické motivy, kdy je pěstoun pedofilně zaměřen a mocenské ambice, kdy si náhradní rodič uspokojuje svou moc (Škovier, 2007).

3.2 Co vše musí pěstoun na přechodnou dobu splnit

K tomu aby se člověk mohl stát pěstounem, musí být zařazen do evidence osob vhodných stát se pěstounem. Jako první je třeba kontaktovat příslušný obecní úřad

s rozšířenou působností dle místa bydliště žadatele o PPPD. Zde se dozví žadatel spoustu informací, budou mu zodpovězeny případné dotazy a vyplní žádost o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se pěstounem na přechodnou dobu. K žádosti se přikládá výpis z rejstříků trestů, doklad o trvalém pobytu na území České republiky, zprávu o zdravotním stavu a finančních poměrech. Dále dochází sociální pracovníci k šetření v domácnosti žadatele (Sdružení pěstounských rodin, Jak se staneme pěstouny, [online]).

Při posuzování pěstouna se zkoumá i rodinné zázemí. Pokud pěstoun žije sám, neměl by hledat aktuálně partnera a zkoumají se i důvody rozpadu minulého vztahu. Pokud má pěstoun rodinu, musí se v celém procesu počítat i s nimi. Manželství nebo partnerství by mělo být stabilní bez větších problémů. Co se týká dětí žijící v rodině, neměly by mít vážnější výchovné nebo zdravotní problémy a jistotu, že jsou to právě ony, které zůstávají v rodině natrvalo (Pazlarová, 2016).

Zájemce o PPPD, musí absolvovat psychologické testování a 72 hodinový přípravný kurz. Pěstoun by měl být vyzrálý jedinec a mít dostatek sil na dítě jakéhokoliv věku. Měl by mít určitou intelektovou úroveň, trpělivost, motivaci pro pěstounství a schopnost sebereflexe a umět navazovat vztah s dětmi (MPSV, Informace o postupech spojených s umístěním dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu, [online]).

Po absolvování všech povinností, které ukládá stát a je-li žadatel vyhodnocen jako vhodný, je zařazen do evidence pěstounů na přechodnou dobu. Do 30 dnů je pak pěstoun povinen uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče buď s OSPOD nebo s neziskovou organizací. Následuje tzv. doba pohotovosti, kdy pěstoun čeká na telefonát z OSPOD nebo doprovázející organizace o svěření dítěte na přechodnou dobu (Pěstounská péče na přechodnou dobu, Jak vypadá pohotovost PPPD, [online]).

3.3 Přípravný kurz

Jak již bylo zmíněno, je třeba absolvovat 72 hodinový přípravný kurz. Ten probíhá formou přednášek, diskuzí, praktických ukázek a různých aktivit. Při nich se také žadatel setkává nejen s odborníky, ale také s pěstouny (Sdružení pěstounských rodin, Jak se staneme pěstouny, [online]).

Přípravný kurz je pořádán na klidném místě, pro navození příjemné atmosféry. Součástí kurzu je individuální sezení s odborníky a skupinové sezení, kde se pracuje se skupinovou dynamikou. Absolvováním kurzu získávají žadatelé potřebné informace o PPPD. Je také důležité, aby si žadatelé během kurzu uvědomili své limity a možnosti, ale také motivaci. (Vávrová, 2012).

Odborná příprava probíhá ve dvou fázích. Jedna z nich probíhá formou přednášek. Zde žadatel získává základní povědomí o systému NRP, důležitosti rodiny, dítěte a specifík, které je mohou během PPPD potkat. Druhou částí kurzu je praktická neboli zážitková část. Zde dochází k diskuzím, nácviku situací, které je pravděpodobně čekají. Cílem je také posílit sebedůvěru žadatelů. (Gabriel, Novák, 2008)

Každá organizace postupuje při přípravě žadatelů o PPPD jinak. Co však většina budoucích pěstounů oceňuje je možnost setkat se s lidmi se stejným záměrem a odborníky (Vávrová, 2012).

3.4 Průběh PPPD

Do před-přípravné fáze můžeme zařadit samotné rozhodnutí a motivaci proč se stát pěstounem. V rámci přípravné fáze musí žadatel kontaktovat úřady, vyplnit žádost, doložit vše potřebné. Absolvovat 72h přípravu a psychologické posouzení. Pěstoun se dostává do evidence a uzavírá dohodu o pěstounské péči. Dále je pěstoun v pohotovosti a čeká na telefonát z OSPOD nebo doprovázející organizace, že je někde ohrožené dítě a je třeba se o něj postarat (Pěstounská péče na přechodnou dobu, Metodika MPSV k PPPD březen 2013, [online]).

OSPOD má k dispozici evidenci osob, kteří mají splněné podmínky stát se pěstounem na přechodnou dobu. Pracovník vybírá pěstouna pro dítě dle specializace pěstounů. Například věk dítěte, postižení aj.. Pěstouni mohou ze závažných důvodů odmítnout přijetí konkrétního dítěte. Mezi takové důvody patří zdravotní problémy nebo uplynutí krátkého časového intervalu od odchodu předchozího dítěte. Pokud pěstoun přijme konkrétní dítě, může péče o něj trvat maximálně rok. Od svěření do předání dítěte probíhá pěstounem nepřetržitá péče, která reaguje na potřeby dítěte a jeho citový, psychomotorický i sociální vývoj. Od začátku procesu je třeba, aby měl pěstoun informace o celém dění kolem dítěte a jeho situaci. Velkou součástí péče je i zajištění dokumentace dítěte, které tráví čas v pěstounské péči. Jedná se o zapisování průběhu

dění celého týdne, vývojové změny a úspěchy dítěte (Pěstounská péče na přechodnou dobu, Průběh PPPD, [online]).

Nejnáročnějším obdobím je předání dítěte. Pokud uplyne lhůta jeden rok nebo důvody proč je dítě svěřeno do PPPD, rozhoduje soud o dalším osudu dítěte. V této fázi je k dispozici doprovázející organizace, která pomáhá naplánovat proces přechodu a podporuje pěstouny v předávání dítěte. Je důležité propojit obě rodiny, aby se dítěti usnadnil celý tento proces (Pěstounská péče na přechodnou dobu, Jak probíhá předání dítěte z PPPD, [online]).

Po předání dítěte, přichází období regenerace rodiny. I když pěstoun od začátku ví, že dítě je u něj pouze na přechodnou dobu, přesto je to citově náročné. Je důležité si „odpočinout“ před příchodem dalšího dítěte. Tento čas by se měl využít k zhodnocení procesu, utužování vlastní rodiny, vzdělávání se a odpočinku (Pěstounská péče na přechodnou dobu, Co dělat po předání dítěte z PPPD, [online]).

3.5 Finanční podpora pěstouna na přechodnou dobu

Novela zákona přinesla změny ve finanční podpoře pěstounské péče. Jedná se o zvýšení této dávky, i když je pěstoun zrovna ve stádiu pohotovosti. Což znamená, že nepečuje momentálně o žádné dítě. Odměna pěstouna činí 20.000 Kč (hrubého) bez ohledu na počet dětí. Po dobu trvání PPPD má pěstoun nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Ten se odvíjí od věku nezletilého, případně pokud se jedná o dítě s nějakým typem závislosti, výše příspěvku se navyšuje. Základ příspěvku je pro děti do šesti let 4950 Kč. Pro děti od šesti do dvanácti let je 6105 Kč a do dovršení zletilosti 6985 Kč. Pokud má ohrožené dítě mezi osmnáctým rokem a dvacátým šestým je výše příspěvku 7260 Kč (Poradíme si, Pěstounská péče na přechodnou dobu jako profese, [online]).

4 Metodologie výzkumu

Na teoretickou část práce navazuje metodologická část. V této části je nejprve definován cíl výzkumu, následně výzkumná otázka, na které je založeno výzkumné šetření u dotazovaných. Dále je v této kapitole popsána metoda a technika sběru dat a výzkumný vzorek.

4.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Stát se pěstounem je velké životní rozhodnutí a zásah do osobního života. Celý tento proces je zdlouhavý, ne každý projde celým systémem až do konce. Pěstouni na přechodnou dobu jsou profesionálové, kteří se musí mít vzdělání a jsou na ně kladeny vysoké nároky.

Cílem výzkumného šetření této bakalářské práce je prozkoumat proces přípravy na roli pěstouna na přechodnou dobu a následná reflexe samotnými pěstouny. Výzkum je zaměřen na celý proces přípravy, kterou musí pěstoun na přechodnou dobu splnit. To znamená od prvního kontaktu obecního úřadu obce s rozšířenou působností, vyplnění žádosti o zařazení do evidence, doložení potřebných dokumentů k žádosti, šetření v domácnosti žadatelé až po samotný kurz a psychologické vyšetření.

Cílem tohoto výzkumného šetření je odpovědět na základní výzkumnou otázku, která byla dle cíle formulována takto: Jak vnímají proces přípravy sami pěstouni na přechodnou dobu?

4.2 Metoda výzkumu

Ve výzkumné části byl použit kvalitativní výzkum. A to proto, aby bylo lépe porozuměno názorům dotazovaným jednotlivcům a získat detailní popisy. Za velkou výhodou kvalitativního výzkumu považuji možnost dozvědět se více informací než při kvantitativním výzkumu. Právě Hendl (2005, s. 52) uvádí, že předností kvalitativního výzkumu je získávání podrobného popisu, zkoumání fenoménu v přirozeném prostředí, studovat procesy a hledat lokální příčinné souvislosti.

Metodolog Creswell (IN Hendl, 2005, s. 50) definoval tento výzkum jako „proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání

daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách“.

Disman (2002, s. 286) uvádí, že cílem kvalitativního výzkumu je porozumění. To pak vyžaduje pochopení mnoha rozměrů daného problému.

4.3 Technika sběru dat

Technikou získávání dat byl polo-strukturovaný rozhovor. Miovský (2006, 155-160) považuje rozhovor neboli interview za nejobtížnější, ale zároveň nejvhodnější metodu pro získání dat u kvalitativního výzkumu. Nejrozšířenější podobou je právě polostrukturovaný rozhovor, protože výzkumník si specifikuje seznam otázek. Jejich pořadí může v průběhu měnit, ale je důležité zachovat jejich jádro. Největší výhodou této techniky sběru dat je flexibilita, kdy tazatel může během rozhovoru doplňovat otázky dle reakce dotazovaného jedince.

V polo-strukturovaném rozhovoru můžeme předpokládat i obtížnější analýzu dat.

4.4 Výzkumný vzorek

Jako výzkumný vzorek byla použita metoda účelového výběru komunikačních partnerů. Jedná se o to, že výzkumník cíleně vyhledává komunikační partnery dle určitých kritérií (Miovský, 2006, s. 135). Pro výzkum k této práci byla zvolena cílová skupina, pěstouni na přechodnou dobu. Kritériem výběru výzkumného vzorku vzhledem k cíli práce bylo, aby se jednalo o pěstouny na přechodnou dobu, kteří mají za sebou proces přípravy na pěstounství na přechodnou dobu. Tím se rozumí navázaný kontakt s obecním úřadem obce s rozšířenou působností, vyplnění žádosti o zařazení do evidence, doložení potřebných dokumentů k žádosti, šetření v domácnosti žadatelé, absolvovaný přípravný kurz a psychologické vyšetření.

K získání komunikačních partnerů byla podaná výzva na sociální síti s žádostí o pomoc při výzkumném šetření bakalářské práce při studium sociální práce. Na tuto výzvu se ozvaly pěstounky na přechodnou dobu, které dále poskytly kontakt na další pěstouny na přechodnou dobu, se kterými jsou v kontaktu. Celkem se tedy výzkumného

šetření zúčastnilo 5 komunikačních partnerů, napříč celou republikou. Jednalo se o ženy ve věku zhruba od 30 – 55 let.

4.5 Popis sběru dat

Vzhledem k tomu, že získání komunikační partneři byli z různých částí naší země, byla data sbírána po předchozí domluvě přes Skype nebo osobním rozhovorem. Pro osobní rozhovory bylo využito dopoledních hodin, vzhledem k tomu, že tyto pěstounky měly v tuto denní dobu zajištěné hlídání. Rozhovory přes Skype probíhaly naopak ve večerních hodinách. A právě proto, aby měli komunikační partneři dostatečný klid a mohli se plně soustředit.

Před kontaktováním vhodných komunikačních partnerů byly sestaveny otázky k dotazování vzhledem k cíli této bakalářské práce. Během rozhovorů vznikaly další otázky a dále se bylo komunikačních partnerů doptáváno, vzhledem k jejich odpovědím.

Rozhovory byly uskutečněny v měsíci červnu. Před začátkem rozhovoru byli komunikační partneři (dále jen KP) seznámeni s obsahem této bakalářské práce a cílem výzkumného šetření. Na začátku každého rozhovoru byli KP ujištěni o zachování anonymity, tak aby byla chráněna jejich identita. Ke zvýšení kvality analýzy dat a pozdějšímu kódování přispěl fakt, že KP souhlasili s nahráváním rozhovorů. KP byla stručně přečtena struktura, neboli oblasti na které budou odpovídat. KP byli obeznámeni s možností neodpovídat na danou otázku, případně rozhovor kdykoliv ukončit.

5 Představení komunikačních partnerů

V této kapitole jsou popsáni KP . Těmi jsou pěstouni na přechodnou dobu, kteří mají za sebou proces přípravy, který byl výše zmiňován. Rozhovory s KP byly prováděny s příslibem anonymity a proto zde nejsou uváděna jména dotazovaných KP.

5.1 Komunikační partner č. 1

Pěstounka na přechodnou dobu má 32 let. Stát se pěstounem zvažovala více jak rok. Žije v partnerském svazku. Hlavním rozhodujícím motivem pro tento proces byl fakt, že se KP nedařilo otěhotnět a má za sebou potrat. PPPD volila hlavně z důvodu, že chce mít své dítě, ale zároveň chce pomoci dítěti, které nemá to štěstí vyrůst v harmonickém prostředí. KP žije v rodinném domě s partnerem, přípravný kurz absolvovala sama.

5.2 Komunikační partner č. 2

Pěstounka na přechodnou dobu má 47 let. Sama vychovala dítě a motivem proč se stát pěstounem na přechodnou dobu byl fakt, napravit rodičovské chyby a snaha pomoci dětem. Vzhledem k jejímu vyššímu věku si pěstounka uvědomuje, že není schopna vychovat dítě od narození až po dospělost a proto volila možnost PPPD , kdy u ní může být dítě maximálně rok. Pěstounka žije nyní sama v pronajatém bytě. Její biologické dítě se odstěhovalo ještě před příchodem prvního dítěte do domácnosti. Nebylo to však z důvodu rozhodnutí její matky stát se pěstounkou. Procesem šetření v domácnosti si tedy prošla také.

5.3 Komunikační partner č. 3

Pěstounka na přechodnou dobu má 54 let. Po smrti partnera, se kterým vychovávala dceru, žije sama v rodinném domě. Její dcera žije v zahraničí. Motivem proč se stát pěstounem na přechodnou dobu byla angažovanost KP. Pěstounka se několik let angažovala v sociální práci a působila jako dobrovolník v dětském domově.

5.4 Komunikační partner č. 4

Pěstounka na přechodnou dobu má 34 let. Žije s manželem a synem ve společném rodinném domě na okraji města. Spolu s manželem se rozhodli pomoci dětem, kteří se ocitli v ohrožené situaci a být nápomocni při hledání trvalého řešení pro takové děti. Dalším faktem bylo, že KP se necítí na další biologické dítě. Společně s manželem vychovávají syna v pubertálním věku, který jak sama pěstounka tvrdí nevyžaduje větší pozornost. Pěstounka uvedla, že díky manželovu podnikání jsou dobře zajištěni a jejich rozhodnutí bylo společné. Přípravný proces absolvovali společně.

5.5 Komunikační partner č. 5

Pěstounka na přechodnou dobu má 30 let. Žije sama v pronajatém bytě, vystudovala speciální pedagogiku. Její rozhodnutí ovlivnila dosavadní praxe v oboru. Jít do procesu náhradní rodinné péče jí trvalo dva roky a PPPD si vybrala z důvodu, aby děti které se ocitly v situaci , kdy se o ně nemohou nebo nechtějí vlastní rodiče starat nešli do ústavu,ale měli možnost být v harmonickém a domácím prostředí.

6 Analýza dat

Zde jsou vyhodnoceny získané informace z rozhovorů s komunikačními partnery. Na základě zkoumání celého procesu přípravy pěstounů na přechodnou dobu, který zahrnuje kontakt s obecním úřadem obce s rozšířenou působností- pracoviště OSPOD, vyplnění žádosti o zařazení do evidence, doložení potřebných dokumentů k žádosti, šetření v domácnosti žadatelé, absolvovaný přípravný kurz a psychologické vyšetření byli vytyčeny následující 3 oblasti. Proces podání žádosti, proces šetření v domácnosti a přípravný kurz PPPD. Ke každé z oblastí je v této kapitole provedena analýza a interpretace dat.

6.1 Proces podání žádosti

Pokud se jednotlivec nebo manželé rozhodnou zapojit se do PPPD je třeba projít si celým procesem. Ten začíná při navázání kontaktu s OSPOD a vyplněním žádosti o zařazení do evidence.

Úvodní otázkou bylo zjistit, jak by zhodnotili navázání prvního kontaktu s pracovníkem OSPODu. Dvě z KP odpověděli, že si vyhledali sídlo a kontakt na pracovníka a následně se domluvili na schůzce. KP3: „... *našla jsem si adresu a zavolala jsem tam. Tam mi paní řekla, co a jak a kdy mám přijít. Aby na mě měla dostatek času.*“ K tomu další pěstounka dodala KP1: „*domluvila jsem si schůzku, aby na mě měli čas.*“. Jedna z pěstunek měla výhodu v známosti KP4: „... *mám kamarádku, která tam pracovala a tak mi domluvila schůzku s bývalou kolegyní. Bylo to fajn, nebyla jsem aspoň tak nervózní.*“. Jinak to bylo u KP2: „...*zašla jsem na místní pracoviště a chtěla jsem informace. Paní byla nervózní a snažila se mě odbít.*“. Kromě této zkušenosti hodnotí první kontakt s pracovníky pozitivně. Shodují se, že pracovníci OSPOD byli milí a poskytli dostatečné prvotní informace. KP5: uvádí „... *paní byla velmi milá, to spíš já jsem byla nervózní*“ a přiklání se i KP3: „... *musím říct, že vládla klidná atmosféra. Všechno jsem dostala vysvětlené a mohla jsem se ptát dále, prostě na co jsem chtěla.*“

Při dotazu zda jim pracovník poskytl dostatečné informace o procesu PPPD bylo zjištěno následující. KP3: „... *já jsem jen seděla a poslouchala. Nechtěla jsem tenkrát paní přerušovat.*“ Další pěstounka neměla problém se doptat na potřebné informace,

kteřé chtěla vědět. KP1: „...nebyl problém, abych se nemohla doptávat.“ Doplnuje ji i další pěstounka s informací KP4: „ ... Od toho tam ta pracovnice je, aby řekla všechny informace. Nikdo není neomylný. A když něco nevíte, je třeba se ptát.“ Jediná z dotazovaných pěstounek uvedla, že se ji s pracovníci nepodařilo navázat dobrý kontakt a měla potřebu vyhledat i jinou pracovníci. KP2: „ ... neřekla mi k tomu skoro nic. Radši jsem tam šla ještě jednou a ptala se nějaké její kolegyně.“

Další otázkou bylo, jak vnímali vyplňování žádosti a dokládání dokumentů. Zda to provázela nějaká pozitiva nebo negativa. KP1: „ ... negativní bylo, že jsem špatně donesla vyplněnou žádost a musela jsem ji znovu vypisovat. A možná také ty papíry, co jsem dokládala. Bylo toho moc.“ Naopak si jiná pěstounka chválí proces vyplňování žádosti. KP3: „bylo fajn, že mě ta paní pomohla vše vyplnit, zkontrolovala to a nemusela jsem se bát, že bych něco zkazila.“ Další uvedla KP4: „ ... nám s tím pomáhala ta pracovnice OSPOD. A pak když jsme ji tam dokládali věci, tak nám se vším poradila. Nevím, že by bylo něco negativního na tom.“. Jedna z pěstounek uvedla za negativní, dokládání potřebných dokumentů. KP2: „ ... co bylo teda pro mě hrozné, bylo dokládání těch papírů. Musela jsem k lékaři a na další úřady.“ a KP5: „ ... neuměla jsem si představit, kolik to stojí sil, sehnat všechny papíry k žádosti. Pořád jsem jen někde čekala a čekala.“

Shrnutí

Cílem této podkapitoly bylo zjistit co nejvíce informací o vnímání procesu podání žádosti a navázání kontaktu s pracovníky OSPOD. Dále také pocity pěstounů na přechodnou dobu, jak vnímali vyplňování žádosti o zařazení do evidence a dokládání dokumentů.

I přes některá negativa se většina dotazovaných pěstounek shodla na milém přístupu ze stran pracovníků. Měli pocit příjemné atmosféry, dostali dostatečné informace a pracovníci jim pomohli při vyplňování žádosti. Některé z pěstounek si domluvili schůzku předem, aby měli jistotu dostatečného času pro jejich dotazy. Negativum mnohé vnímají ve vyplňování žádosti a dokládání dokumentů. Pro některé z nich to znamenalo napnout síly a sehnat veškeré dokumenty, které je potřeba k žádosti doplnit. Poukazují na dlouhé čekání a zdlouhavé vyřizování.

6.2 Proces šetření v domácnosti

V této kapitole je věnován prostor pro otázky, týkající se procesu šetření v domácnosti. Pocity nejen samotných pěstunek, ale i jejich rodin. Co vše sociální pracovník zjišťoval a do jaké míry měli pocit bezpečí a zachování soukromí.

První otázkou, která byla zjišťována je následující. Jaké byly vaše pocity před návštěvou sociálního pracovníka v domácnosti? KP1: „ *Byla jsem nervózní. Pořádek jsem něco rovnala a předělávala.* “ Podobně to vnímala i další pěstounka KP2: „... *nervózně jsem uklízela. A pořád jsem dceru nutila, aby mi pomohla.* “ Nervozita panoval i v domácnosti další pěstounky. KP4: „ ... *přemýšlela jsem co si vzít na sebe, co mám kam dát, kde se bude ta pracovnice dívat.* „ Se svou nervozitou se nejmladší pěstounka poprala po svém. KP5: „ ... *bála jsem se tak, že jsem pozvala svoji kamarádku jako oporu. Jsem strašný stresář. Nevím, po kom to mám.* “ A poslední pěstounka popsala své pocity následovně. KP3: „... *paní mě ujišťoval, že se nemám bát. Přesto jsem byla nervózní. Někdo vás hodnotí, pozoruje a vy jen přemýšlíte, o čem ten druhý přemýšlí. Než vůbec přišla na to šetření, vymalovala jsem půlku bytu a nechala ruce na každé kachličce v koupelně* “ U této otázky jsem se také doptávala, zda si vzpomenu na první myšlenku, která je napadla, když se poprvé dozvěděli, že bude probíhat šetření v jejich domácnosti. KP1: „ ... *řekla jsem si jen pomoc* “ a další z pěstunek uvedla KP4: „*První myšlenka byla, že až uvidí synův pokojíček, že nám nemůže někdo svěřit ani křečka. Náš syn se zbláznil do metalu a všude má plakáty, různé kapely a jako pořádný metalista i nepořádek. Je to chlap* “ Ostatní pěstounky na tuto otázku nedokázali odpovědět, s tím, že si nemohou vzpomenout, ale nic pozitivního to nejspíše nebylo.

Při samotné návštěvě v domácnosti měli pěstounky taktéž různé pocity. Další otázkou bylo, jak vnímali při návštěvě pracovníka sociální šetření v jejich domácnosti oni, jejich partneři, případně děti. Jaké vnímali ty rozdíly. Dvě z pěstunek žijí sami a jejich odpovědi se shodují. KP5: „... *jsem sama v bytě, takže pocity jsem měla tak možná jen já. Pozvala jsem si kamarádku jako oporu a to mi moc pomohlo. Stále jsem byla nervózní a přemýšlela jsem, co by se sociální pracovníci nemuselo líbit.* “ A KP3: „... *bála jsem si, že mi řekne, že už jsem stará. Paní byla ale moc milá. Tak to ze mě postupem spadlo, ta nervozita.* “ Pěstouni, kteří žijí ve společné domácnosti, to vnímali následovně. KP1: „...*u nás byl nejvíce nervózní partner. Měl strach, že řekne něco špatně. Věděl, jak moc mi na tom záleží. A mě ten jeho neklid vlastně trochu uklidnil.* “

Jiná pěstounka uvedla KP2: „... ona dcera je dospělá, a dělá si, co chce tak trochu. Nečekala jsem, že by to se mnou absolvovala. Nakonec přišla později. Myslím, že ji to bylo jedno. Ale asi mi chtěla udělat radost. Já jsem měla strach a úzkost. Nevěděla jsem, co bude sociální pracovníci zajímat.“ A další pěstounka byla velmi sdílná a popsala celý proces, jak to vnímala ona a její rodina, jak z jejího pohledu, tak i zpětně co ji její rodina řekla. KP4: „... manžel a syn jsou pohodáři. Flegmatici. Manžel měl akorát trochu strach, co všechno nám budou prohlížet. Ale to přiznal až později. Jinak jsem měla pocit, že on je naprosto v pohodě a já jsem ta co vyšiluje. Syn mi později také řekl, že byl nervózní, na co se ho budou ptát. Ale nedal to na sobě znát. Takže jak říkám, nervozitu jsem dávala najevo jen já.“

Z popisování pocitů, které měli před šetřením, a posléze během mě napadla doplňující otázka. Jaká byla jejich představa šetření v domácnosti a jaké byla skutečná realita? K tomuto uvádí KP4: „... jak říkám, manžel si myslel, že nám bude někdo slídit po domě. Sociální pracovník si dům prohlédl, ptal se a nakonec jsme si sedli a povídali o naší rodině, zázemí, situaci a vztazích.“ Pod pojmem šetření v domácnosti si i další pěstounka představovala různé situace. KP3: „...myslela jsem, že mě budou všechno prohlížet. Ale paní si prošla byt a pak si se mnou povídala.“ Podobně to vnímala i pěstounka s dospělou dcerou. KP2: „... jelikož jsem žila tenkrát v jedné domácnosti s dcerou, tak se to týkalo i jí. I když jí to bylo prostě jedno. Ale paní si prošla i její pokoj a ptala se i jí na věci.“ A KP1: „my jsme si mysleli, že nám bude někdo kontrolovat, jak máme utřený prach. Spíše to bylo o tom, jak žijeme, jaké máme vztahy, jaké prostředí a jaké máme možnosti. Překvapilo nás to.“

Shrnutí

Z výzkumného šetření a položených otázek vyplynulo, že pěstounky před návštěvou sociálního pracovníka měli jiné představy o tom, jak bude šetření probíhat, než byla realita. Domnívali se, že šetření v domácnosti znamená kontrolu pořádku, čistoty, jak mají poskládané prádlo a jestli nemají někde neutřený prach. Realita byla taková, že si sociální pracovník prohlídl prostředí, promluvil si se členy domácnosti a zjišťoval, jaké mají mezi sebou vztahy. Možná právě mylné představy přispěly k větší nervozitě pěstounek. Mnoho z nich v domácnosti uklízelo. Jedna z nich dokonce před návštěvou sociálního pracovníka vymalovala.

Pěstounky, které žijí sami v domácnosti, se s šetřením v domácnosti vypořádávaly samotné. Jedna z nich si jako podporu pozvala kamarádku. Na druhou stranu pěstouni, kteří měli oporu ve společně posuzovaných osobách, byly taktéž nervózní. Takto to vyplynulo z odpovědí. Jejich rodiny to vnímali různě. Jeden z partnerů byl více nervózní než partnerka, což ji uklidnilo a v jiné domácnosti to zase manžel a syn nedával najevo.

6.3 Přípravný kurz PPPD

Vzhledem k povinnosti absolvovat přípravný kurz v rozsahu 72h bylo ve výzkumném šetření této bakalářské práce zjišťováno vnímání tohoto aspektu procesu přípravy.

Úvodní otázkou bylo zjistit, která organizace je doprovázela při přípravě na PPPD? Dvě z pěstunek doprovázela organizace Trialog a hodnotí tuto organizace kladně. KP2: „... v organizaci Trialog, ta sídlí v Brně. Je to blízko a jsem moc spokojená. Neustále s nimi jsem v kontaktu.“. Další doprovázela organizace Asociace náhradních rodin, ke které uvedla KP3: „...organizace mi se vším moc pomohla“. Další volbou byla organizace Děti patří domů z.s. a Dobrá rodina o.p.s.. K poslední organizaci pěstounka uvádí, KP4: „... pro nás byla jasnou volbou Dobrá rodina. Přečetla jsem si jednak kladné reakce a také souhlasím s tím, že dobrá rodina je základ štěstí.“

KP byla položena otázka, jaké pocity měli před zahájením kurzu. Z odpovědí vyplývá, že si KP přečetli různé informace na internetu a zjistili si hlavně více o organizacích, které se tímto zabývají. KP4: „... informace jsem si našla na internetu předem. Hodně mi řekla i paní na OSPOD.“ K tomuto se přidává i další pěstounka, stím že i ona si zjišťovala informace předem. A to jí pomohlo, aby nebyla nervózní. KP5: „... věděla jsem, do čeho jdu. Našla jsem si informace. Aspoň jsem nebyla tak nervózní.“ Jiná pěstounka také zdůraznila, jak jí byl partner oporou. KP1: „... i když jsem tam šla sama, stejně jsem věděla, že na mě partner myslí a podporuje mě.“

Další otázkou bylo, jaký měli první dojem při zahájení přípravného kurzu. Touto otázkou bylo zjišťováno, jak vnímali pracovníky organizace, zahájení, atmosféru. K tomu uvedla pěstounka toto. KP4: „... pamatuji si, jak jsme poprvé přišli do místnosti. Už tam někdo seděl, tak jsme se seznámili a čekali na další. Pracovníci v organizaci byli na nás hodní a měli velkou trpělivost.“ A další pěstounka uvedla, že

v jejich organizaci vládla také příjemná atmosféra. KP2 : „ ... *já si vzpomínám, že jsem se cítila dobře. Hodně to dělali pracovníci organizace, bych řekla.*“ Ne vždy byla atmosféra přímo uvolněna. Jak uvádí pěstounka, bylo zapotřebí vnést trošku praktické věci. KP5: „*Nejprve to bylo takové napjaté, nikdo nevěděl, co má čekat. Nejlepší bylo, když přišla pěstounka, která už měla celý proces za sebou. To se to nějak uvolnilo a pak už bylo vše v pohodě.* „ Jedna z pěstounek si vzpomněla na zahájení a představování lektorů, kdy pracovník začal číst jména lektorů a přeřekl se. Tím uvolnil atmosféru. KP1 : „ ... *on se ten pracovník na začátku přeřekl a úplně popletl jména. Všichni se začali smát. Bylo to uvolňující.* “

Dále byla pěstounům položena otázka, co považují za pozitivní věc během přípravného kurzu? Na těch se většinou shodují. Přípravu, kterou absolvovali, považují za přínosnou, která jim dala velké množství informací, zkušeností a podporu KP1: „ ...*podporu ze stran doprovázející organizace. Paní, která nás kurzem prováděla, byla moc sympatická a hlavně dodnes jsme v kontaktu. Je dobré vědět, že se můžete na někoho obrátit.*“ S ní se shoduje i další, která vyzdvihuje fakt, že se mají na koho obrátit v případě potřeby. KP2: „ ... *pokud jsem něco potřebovala, věděla jsem, na koho se můžu obrátit.*“ Pěstouni také kladně hodnotí fakt, že se mohli setkat s dalšími pěstouny a i fakt, že kurz probíhal zážitkovou formou. KP4: „*Určitě hodnotím pozitivně tu podporu ze stran organizace. Seznámila jsem se dokonce s jinou pěstounkou v kurzu a tak si dodnes vyměňujeme názory.* „ a k tomu další dodává KP5: „ ...*nejvíce se mi líbilo, možnost vyzkoušet si třeba vlastní reakce v různých situacích, pak o nich přemýšlet. Prostě mít takovou tu zkoušecí část.* “

Mezi další položenou otázkou patřilo, co bylo pro ně nejtěžší během přípravného kurzu? KP3: „ ... *nejtěžší pro mě bylo dojíždění. Občas mě to unavovalo.*“. Ostatní KP se vyjádřili více do hloubky. KP1: „ ... *já myslím, že bylo pro mě těžké poslouchat různé příklady, z jakých situací se k nám ty děti dostanou potom. Co musí prožít. Hodně jsem nad tím ještě doma přemýšlela. Přišlo mi nespravedlivé, že já mám potíže s těhotenstvím a pak je někdo kdo má to štěstí, že má zdravé dítě a nestará se.*“ Podobnou těžkou chvíli prožívala i další pěstounka. KP2: „ ... *vím co je to udělat ve výchově chybu. Člověk by měl mít možnost ji napravit. A než si upraví svou situaci, tak ať je dítě někde, kde se postarají a bude mu to nahrazovat domov. Když jsem slyšela od pěstounů, co nám tam přednášeli, jaké situace už zažili a co viděli. Bylo mi moc smutno.*“ Pěstounka poukazuje i na to, že je těžké vnímat všechny informace. Člověk

může mít občas pocit, že je to na něj moc náraz. KP5: „...nevím, jestli nejtěžší, ale občas mě šla hlava kolem z množství informací. Už jsem se v tom občas ztrácela.“

Dále jsem se KP ptala, jak vnímali ostatní účastníky přípravného kurzu. Dotazovaní pěstouni se shodují na tom, že všichni tam byli za stejným účelem a měli pocit, že je to určitým způsobem spojuje. Vyjadřovali si podporu a dokázali se navzájem otevřít ve svých pocitech. KP4 „... měli jsme fajn kolektiv. Bylo nás tam 6 a všichni jsme se podporovali. Jsme spolu v kontaktu.“ A další ji taktěž doplňuje

KP1: „... bylo fajn, že jsme měli přátelskou atmosféru. Mohli jsme se navzájem lépe svěřit, pomoci si a podpořit se navzájem.“ KP3: „...já mám pocit, že celý proces potřebuje velkou podporu. Já jsem třeba sama, proto jsem měla nejen ty pracovníky, ale i ostatní v kurzu“

Pěstoun na přechodnou dobu musí absolvovat přípravu v rozsahu 72h. Zda je to dostatečný počet hodin, může každý vnímat jinak. Dotazovaným pěstovánkám se tato doba zdála většinou přiměřená, ale poukazují na další vzdělávání. KP3: „Myslím, že pokud máte dobrou organizaci, tak vám to pro začátek stačí. Určitě se musíte, ale vzdělávat dál.“ Podobného názoru byly i další dvě pěstounky. KP4: „Je to zákonem dané, tak to stačí.“ a KP5: „Na začátku kurzu jsem si říkala, že je to moc hodin, nakonec to rychle uteklo. Já sama vyhledávám různé semináře. Někdy využiji, co nabízí moje organizace a někdy si udělám výlet jinam. Záleží na tématu.“. Jedné z pěstounek se zdála tato doba nedostačující. KP2: „...ten kurz by mohl mít i více hodin. Já měla během kurzu i po něm stále nějaké otázky. A ty jsem řešila individuálně. Myslím, že by se to dalo rozšířit o další témata.“

Závěrem každého kurzu a vlastně celého přípravného procesu je psychologické šetření. K tomuto KP uvedli, že pro ně to bylo většinou velmi nepříjemné. KP2: „... Myslela jsem, že nic horšího než šetření v domácnosti už nebude. A teda ten psycholog. No to mi dalo zabrat. Byla jsem pěkně nervózní.“ A k tomu se přiklání i další pěstounka KP3: „... já celou dobu myslela na tom psychologickém posouzení, že si ten psycholog myslí, že jsem stará bába a jsem divná. Měl takové náročné dotazy.“ Nervozitu a nepříjemnou atmosféru popisuje i další z pěstounek. KP5: „... nebylo to příjemné. Přišla jsem si jako nahá a byla jsem hodně nervózní.“ Úleva přišla se závěrem kurzu, jak uvádí jedna z pěstounek. KP1: „...nejvíce se mi ulevilo, až to bylo za mnou. Hlavně to psychologické šetření.“

Shrnutí

Vzhledem k oslovení napříč KP napříč republikou, absolvovali kurz v různých organizacích. I když byli KP před zahájením kurzu nervózní, hledali cestu jak se s tím vyrovnat. Jedna z pěstounek našla oporu v partnerovi a další si předem zjistili více informací o kurzu. Takové věci jim pomohly k překonání nervozity. Samotné zahájení kurzu se snažili pracovníci organizací navodit příjemnou atmosféru, což se jim povedlo.

Pro pěstouny byla největším přínosem aktivní část kurzu. Ať už se jednalo o povídání s pěstouny, kteří mají celý proces ji za sebou nebo nácvik jednotlivých situací, které je mohou na jejich cestě potkat.

Pěstouni také velmi kladně hodnotí pracovníky organizace, kteří jsou jim i nadále k dispozici. Časový rozsah vnímají KP jako dostačující, ale poukazují na další vzdělávání.

Mezi nejtěžší chvíle KP řadili příklady situací, které měli možnost vyslechnout. Konkrétně z jakých podmínek se k nim budou děti dostávat, co mohou mít za sebou a další příklady. Většina se shodla na tom, že to bylo těžké prožívat. Dále také jedna z pěstounek uvedla, že občas měla pocit spousty informací, které nebylo možné naráz vnímat. Dále se pak KP shodli, že psychologické šetření v nich vyvolalo velký stres a ocitli se v nepříjemné situaci. Úleva přišla, když měli tento krok za sebou.

7 Diskuze

Tato kapitola se věnuje porovnání výsledku výzkumu bakalářské práce s teorií.

Výzkumné šetření navazuje na teorii, která ukazuje na fakt, že je nutné detailní ověření žadatelů. Pěstouni musí být psychologicky posouzeni a absolvovat přípravný kurz v daném rozsahu. Je nezbytné neopomíjet ani ostatní členy rodiny, které jsou společně posuzované osoby v celém procesu přípravy.

Jedna z podkapitol, které směřovali k zodpovězení výzkumné otázky, bylo zjistit co nejvíce informací o vnímání procesu podání žádosti a navázání kontaktu s pracovníky OSPOD. Dále také pocity pěstounů na přechodnou dobu, jak vnímali vyplňování žádosti o zařazení do evidence a dokládání dokumentů. KP se shodli na milém přístupu ze stran pracovníku OSPOD. Dostalo se jim dostatečné množství informací, příjemného a vlídného chování. Negativní reakci se dostalo pouze jedné z KP. Za negativní věc během jednání považují KP vyplňování žádosti a dokládání dokumentů. Pro některé z nich to znamenalo napsat síly a sehnat veškeré dokumenty, které je potřeba k žádosti doplnit. Poukazují na dlouhé čekání a zdlouhavé vyřizování.

Dále bylo pomocí předem připravených otázek, zjišťován proces vnímání šetření v domácnosti. KP uvedli, že byli velmi nervózní. Často měli jiné představy, jak bude tento proces probíhat, než byla realita. Domnívali se, že šetření v domácnosti znamená kontrolu pořádku a čistoty. Realita byla taková, že si sociální pracovník prohlídl prostředí, promluvil si se členy domácnosti a zjišťoval, jaké mají mezi sebou vztahy. Možná právě mylné představy přispěly k větší nervozitě pěstounek. Z tohoto výzkumného šetření vyšlo najevo, že pěstounky proces šetření v domácnosti prožívali hodně a byly hodně nervózní. Oporu našli většinou ve svých nejbližších.

V poslední části výzkumného šetření byly pokládány otázky směřující k přípravnému kurzu PPPD a prožívání a vnímání ze stran KP. Očekávání před absolvováním kurzu bylo různorodé. Některé pěstounky byly nervózní, jiné měly potřebu zjišťovat si informace.

Pěstouni jako pozitivní věc přípravy udávali, především možnost vyzkoušet si praktické dovednosti, setkat se s pěstouny, kteří mají již celý proces příprav za sebou a jsou schválení jako pěstouni na přechodnou dobu.

Výsledky vztahující se k odborné přípravě se shodují s teoretickou částí. Konkrétně (Gabriel, Novák, 2008) uvádí, že žadatel získává povědomí o systému NRP, důležitosti rodiny a specifik, které může ohrožené dítě mít. Ostatně samotné pěstounky uváděly, že nejvíce pozitivní byla organizace, která jim zajistila dostatek informací o celém systému a pomohla jim s přípravou na budoucí situace, které mohou nastat po přijetí ohroženého dítěte.

Přípravný kurz trvá 72h a probíhá formou přednášek, diskuzí, praktických ukázek a různých aktivit. Při nich se také žadatel setkává nejen s odborníky, ale také s pěstouny (Sdružení pěstounských rodin, Jak se staneme pěstouny, [online]).

Negativum přípravného kurzu uvádějí příklady situací, které měli možnost vyslechnout. Konkrétně z jakých podmínek se k nim budou děti dostávat, co mohou mít za sebou a další příklady. Většina se shodla na tom, že to bylo těžké prožívat. Dále pak množství informací a časovou náročnost kurzu. Závěrem kurzu je psychologické šetření, které vyvolávalo v KP nepříjemný pocit a uvedli, že byli rádi, když měli proces za sebou.

Časový rozsah kurzu vnímají pěstouni jako dostačující základ. Poukazují ovšem na potřebu se neustále vzdělávat.

Závěr

Tématem bakalářské práce je příprava pěstounů na přechodnou dobu. Cílem této práce bylo popsat a prozkoumat proces přípravy na roli pěstouna na přechodnou dobu a následná reflexe této přípravy samotnými pěstouny.

Teoretická část práce je rozdělena do třech kapitol. V první kapitole je popsána problematika rodiny její funkce a poruchy a dítě, jeho potřeby a vysvětlen pojem ohrožené dítě. Druhá kapitola se věnuje systému náhradní rodinné péče v České republice. Rozděluje a stručně popisuje jednotlivé druhy tohoto systému. V třetí kapitole je popsána pěstounská péče na přechodnou dobu, která je ústředním tématem práce. Definuje roli pěstouna, motivy které ho vedou k rozhodnutí pomáhat ohroženým dětem. Dále tato kapitola popisuje, co musí pěstoun splnit, pokud chce být žadatelem o pěstounskou péči na přechodnou dobu, přípravný kurz, průběh celého procesu a finanční podpora pěstouna na přechodnou dobu.

Metodologie výzkumu je věnována samotnému výzkumu. Popisuje cíl výzkumu, následně výzkumná otázka, na které je založeno výzkumné šetření u dotazovaných. Dále je v této kapitole popsána metoda a technika sběru dat a výzkumný vzorek.

Ve výzkumné části byl použit kvalitativní výzkum. A to proto, aby bylo lépe porozuměno názorům dotazovaným jednotlivcům. Technikou získávání dat byl polostrukturovaný rozhovor.

Cílem bylo prozkoumat proces přípravy na roli pěstouna na přechodnou dobu a následná reflexe samotnými pěstouny. Výzkum byl zaměřen na celý proces přípravy, kterou musí pěstoun na přechodnou dobu splnit. To znamená od prvního kontaktu obecního úřadu obce s rozšířenou působností, vyplnění žádosti o zařazení do evidence, doložení potřebných dokumentů k žádosti, šetření v domácnosti žadatelé až po samotný kurz a psychologické vyšetření.

Na základě získaných odpovědí byla provedena analýza dat. K této části byly zvoleny tři podkapitoly a pod každou z nich je popsáno shrnutí.

Z rozhovorů vyplívá, že prvotní setkání s pracovníky OSPOD a podání žádosti je náročné a vyžaduje trpělivost a mnoho sil. K lepšímu zvládnutí přispěl i fakt, že pracovníci OSPOD pomáhají vyplnit žádost o zařazení do evidence žadatelů pro pěstounskou péči na přechodnou dobu a jsou jim plně k dispozici. Na klienta mají

dostatek času a zodpovídají mu kladené dotazy. Dotazovaní pěstouni zdůrazňovali fakt, že dokládání potřebných dokumentů k žádosti je únavné.

Dotazovaní pěstouni na přechodnou dobu uvedli, že od procesu šetření v domácnosti čekali něco jiného, než byla realita. Ta byla taková, že si sociální pracovník prohlídl prostředí, promluvil si se členy domácnosti a zjišťoval, jaké mají mezi sebou členové domácnosti vztahy. I přes velkou nervozitu, kterou pěstouni cítili při tomto jednání, měli možnost opory ve svých nejbližších.

Přípravný kurz, který musí absolvovat se zdá většině pěstounu dostačující, ale poukazují na další vzdělávání. Zahájení a navození příjemné atmosféry se pracovníkům vzdělávací organizace v mnoha případech povedlo. Z výzkumného šetření vyplývá, že nejvíce si dotazovaní pěstouni pochvalují zážitkovou formu kurzu, pracovníky organizace, kteří jsou jim i nadále k dispozici. Dále pak spolupráci v týmu a důvěru mezi účastníky kurzu. Negativum během kurzu vnímali při uvádění příkladů z praxe, kde se dozvěděli, z jakých prostředí se k nim mohou děti dostat. Dále se pak komunikační partneři shodli, že psychologické posouzení bylo pro ně další náročnou etapou, kterou prožívali velmi nervózně.

Samotné pěstounky poukazovaly během dotazování, že je třeba větší medializace tématu pěstounská péče na přechodnou dobu a to hlavně v tom pozitivním. Jedním z pozitiv uvedly, aby ohrožené dítě nevyrostalo v ústavní péči, ale bylo mu zajištěno láskyplné prostředí.

Bibliografický seznam

- BUBLEOVÁ, V. 2014. Výzkum praxe náhradní rodinné péče v České republice a zkušenosti aktérů s touto praxí. Praha: Středisko náhradní rodinné péče. ISBN 978-80-87455-25-8.
- BUBLEOVÁ, V. et al. 2011. Základní informace o náhradní rodinné péči. Praha: středisko náhradní rodinné péče o. s., ISBN 978-80-87455-01-2.
- CILEČKOVÁ K. 2014. Změny v náhradní rodinné péči. Sociální práce/ Sociální práce, č.2, s . 68-69. ISSN 1213-6204
- DISMAN, M. 2002. Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. Praha: Karolinum, ISBN 80-246-0139-7.
- DUNOVSKÝ, J. et al. 1999. Sociální pediatrie: vybrané kapitoly. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 279 s. ISBN 80-7169-254-9.
- DUNOVSKÝ, J. 1986. Dítě a poruchy rodiny. Praha
- DUNOVSKÝ, J.; DYTRYCH, Z.; MATĚJČEK, Z. 1995. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada, ISBN 80-7169-192-5.
- GABRIEL, Z. A NOVÁK T. 2008. Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči. Vyd. 1. Praha: Grada, 144 s. ISBN 978-80-247-1788-3.
- GIDDENS, A. 1999. Sociologie. Praha: Argo, ISBN 80-7203-124-4.
- HENDL, J. 2005. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Vyd. 1. Praha: Portál, 407 s. ISBN 80-7367-040-2.
- HORTOVÁ M. 2003. Cesty k pravému rodičovství. Sociální práce/ Sociální práce, č.2, s. 2. ISSN 1213-624
- JANDOUREK, J. 2001. Sociologický slovník. Praha: Portál, ISBN 80-7178-535-0
- JEDLIČKA, R. a kolektiv, 2004. Děti a mládež v obtížných životních situacích. Praha: Themis. ISBN 80-7312-038-0
- MÁCHOVÁ, J. 1974. Duševní hygiena rodinného života. Praha: Avicenum, ISBN 80-7127-026-1

- MAŘÍKOVÁ, H. PETRUSEK, M. VODÁKOVÁ, A. 1996. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, ISBN 80-7184-311-3
- MATĚJČEK, Z. 1992. Dítě a rodina v psychologickém poradenství. Praha: SPN, ISBN 80-04-25236-2
- MATĚJČEK, Z. 1994. O rodině vlastní, nevlastní a náhradní. Praha: Portál, ISBN 80-85282-83-6.
- MIOVSKÝ, M. 2006. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada, ISBN 80-247-1362-4
- MOTEJL, O. a kol. 2007. Rodina a dítě. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv,. 215 s. Stanoviska: sborník stanovisek veřejného ochránce práv; 2. ISBN 978-80-254-1750-8.
- PAZLAROVÁ, H. ed. 2016. Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese. Vydání první. Praha: Portál, 255 stran. ISBN 978-80-262-1020-7.
- PLHÁKOVÁ, A. 2004. Učebnice obecné psychologie. Praha: Academia,. ISBN 80200-1086-6.
- PRŮCHA, J. a kol. 2008. Pedagogický slovník. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-416-8
- ROBBINS, A. 1996. Personal Power II: The Driving Force! Wheeling: Nightingale Conant Corp, ISBN 978-9997667687.
- ŠKOVIERA, A. 2007. *Dilemata náhradní výchovy: [teorie a praxe výchovné péče o děti v rodině a v dětských domovech]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 143 s. ISBN 9788073673185
- VÁGNEROVÁ, M. 2004. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 3. Praha: Portál, ISBN 80-7178-802-3.
- VÁGNEROVÁ, M. 2008. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4. Praha: Portál, 870 s. ISBN 978-80-7367-414-4.
- VÁVROVÁ, A. et al. 2012. *Přípravy pro budoucí náhradní rodiče: (metodika)*. Vyd. 1. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 69 s. ISBN 978-80-87455-16-6.
- ZEZULOVÁ, D. 2012. Pěstounská péče a adopce. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0065-9.

Internetové zdroje

DOBRÁ RODINA, Kdo se může stát pěstounem. [online]. ©2015 [cit. 2019-03-03]
Dostupné také z: <http://www.dobrarodina.cz/chci-byt-pestounem/125-kdo-se-muze-stat-pestounem>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, Formy náhradní rodinné péče. [online]. ©2013 [cit. 2019-03-03]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/14501>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, Informace o postupech spojených s umístováním dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu. [online]. ©2013 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/14851/umistovani_deti_PPPD.pdf

NÁHRADNÍ RODINA, Pěstounská péče na přechodnou dobu. [online]. ©2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.nahradnirodina.cz/pestounska-pece-na-prechodnou-dobu>

PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU, Co dělat po předání dítěte z PPPD, [online]. ©2019 [cit. 2019-03-19] Dostupné také z: <https://www.rpp.cz/inpage/co-delat-po-predani-ditete/>

PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU, Jak probíhá předání dítěte z PPPD, [online]. ©2019 [cit. 2019-03-19] Dostupné také z: <https://www.rpp.cz/inpage/predani-ditete-a-podpora-prebirajici-rodiny/>

PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU, Jak vypadá pohotovost PPPD, [online]. ©2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.rpp.cz/inpage/pohotovost-rpp/>

PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU, Metodika MPSV k PPPD březen 2013 [online]. ©2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.rpp.cz/inpage/metodika-mpsv-k-pppd-brezen-2013/>

PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU, Průběh PPPD, [online]. ©2019 [cit. 2019-03-19] Dostupné také z: <https://www.rpp.cz/inpage/prubeh-pppd/>

PORADÍME SI, Pěstounská péče na přechodnou dobu jako profese, [online]. ©2015 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://poradimesi.cz/pece/pestounska-pece-prechodnou-dobu-jako-profese/>

SDRUŽENÍ PĚSTOUNSKÝCH RODIN, Jak se staneme pěstouny, [online]. ©2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.pestouni.cz/chci-byt-pestounem/jak-se-staneme-pestouny/>

Seznam obrázků

Obrázek 1: Maslowova pyramida potřeb (Plhánková, 2004)	11
--	----

Seznam zkratk a pojmů

NRP – náhradní rodinná péče

PPPD- pěstounská péče na přechodnou dobu

OSPOD- orgán sociálně-právní ochrany dětí

AJ – a jiné

NAPŘ – například

KP – komunikační partner